

Brocki, Zygmunt

"Książka polska w dawnym Gdańsku", Zbigniew Nowak, Damroka Majkowska, Marian Pelczar, Gdańsk 1973 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 19/3, 596

1974

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dawcze i jak wiele z nich ulec musi zmianie dzięki nowym odkryciom. Jest to książka wyjątkowo cenna nie tylko ze względu na ładunek konkretnej wiedzy, ale także dlatego, że rozwija myślenie krytyczne, odsłania niejako na oczach czytelnika proces kształtowania się wiedzy na określony temat. Rzadki to walor prac, które mają trafić do szerszego grona odbiorców, niekoniecznie fachowych historyków.

Maria Nowicka

Zbigniew Nowak, Damroka Majkowska, Marian Pelczar: *Książka polska w dawnym Gdańsku*. Gdańsk 1974 Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku, Oddział „Trójmiasto” Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich ss. 102, ilustr.

Książka zawiera trzy prace: Z. Nowaka *Miejsce piśmiennictwa polskiego w kulturze Gdańska do 1793* (s. 5—42), D. Majkowskiej *Książki i czasopisma polskie w Gdańsku w okresie zaboru pruskiego* (s. 43—73) i M. Pelczara *Książka polska obrońcą polskości w Wolnym Mieście Gdańsku* (s. 75—103). Fragmenty pracy pierwszej i trzeciej dotyczą historii nauki, zwłaszcza te, gdzie jest mowa o książkach naukowych: w pracy Z. Nowaka zwłaszcza rozdział *Wkład [Gdańska] w rozwój nauki polskiej* (s. 22—36), w pracy M. Pelczara (stanowi ona streszczenie wyników przygotowywanej większej pracy na temat książki polskiej w Gdańsku w latach 1920—1939) — omówienie działalności wydawniczej Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku. Dokładniejsze omówienie publikacji tego Towarzystwa znajduje się w pracy tegoż autora *Zarys dziejów Gdańskiego Towarzystwa Naukowego*, zamieszczonej w księdze *50 lat Gdańskiego Towarzystwa Naukowego*, Gdańsk 1972 (s. 61—73)¹.

Zygmunt Brocki

Jerzy Ławicki, Janusz Maruszewski, Mieczysław Siemieński: *Biało-czerwoną ścieżką*. Warszawa 1972 Horyzonty ss. 93, ilustr.

Tematem książki *Biało-czerwoną ścieżką*, zaadresowanej do młodzieży w wieku „harcerskim”, a opatrzonej podtytułem *Księga ciekawej zabawy, w której co rusz trzeba chodzić po rozum do głowy*, jest miejsce Polski w świecie, wynikające zarówno ze stanu obecnego, jak i z tradycji historycznej. Jest to publikacja z rzadkiego jeszcze u nas gatunku „aktywnej lektury”, rodzaj „księgi testowej”, w której tekst przeplata się z rozlicznymi zadaniami stawianymi młodemu czytelnikowi, jak rozwiązywanie krzyżówek, rebusów itp. (niekiedy nawet wymagającymi korzystania z pomocy naukowych, np. encyklopedii). Wszystko to ma obok uatrakcyjnienia lektury, przyczynić się do lepszego utrwalenia zdobywanych tą drogą wiadomości.

Powodem do zasygnalizowania tej pozycji na łamach „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” jest inna jej cecha, również należąca u nas do rzadkości. Otóż

¹ Na s. 86 pracy *Zarys dziejów...* M. Pelczar wspomina o Spirydionie Wukadinowiczu, który w 1930 r. w Gdańsku wygłosił odczyt o Goethem (później wydany przez Tow. Przyj. Nauki i Sztuki w Gdańsku). S. Wukadinowicz (1870—1939), urodzony w Wiedniu, studiujący m.in. w Berlinie i Grazu, był w latach 1914—1932 profesorem germanistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dlatego nieco naiwnie brzmi sformułowanie M. Pelczara, że wspomniany odczyt w Gdańsku Wukadinowicz „wygłosił świętą niemczyzną” (ib.). W odnotowywanej teraz pracy w zbiorze *Książka polska...* M. Pelczar pisze jednak już po prostu, że Wukadinowicz odczyt ten „wygłosił w języku niemieckim” (s. 89; tu i na s. 90 jest potworna pisownia: Wukadinowic’a, zamiast jedynie poprawnej ortograficznie: Wukadinowicia).